

Періодизація українського фольклору

Періодизації фольклору кілька, але розглянемо тільки найсучаснішу. Науковці поділяють процес виникнення і розвитку фольклору на два основні етапи (**1 – доісторичний**, епоха, про яку немає ніяких записів, а є тільки матеріальні докази, рештки первісної культури; **2 – історичний**, епоха, про яку вже є писемні пам'ятки). У науковій літературі вони ще називаються дохристиянською та християнською епохами і поділяють на певні періоди. Про дохристиянську ви самостійно прочитаєте в підручниках, а ми детальніше зупинимося на тій добі, коли постала Київська держава і було прийняте християнство.

Усна творчість з'явилась у період утворення первісних праслов'янських племен, які мали свої астральні культури (Сонця, зірок), поклонялися духам предків, тваринам, предметам. Тоді ж виникла і календарна обрядова поезія, ритуальні дійства, пов'язані із циклами землеробства.

Трипільці, скіфи, праслов'яни були язичниками, які займалися скотарством, землеробством, бджільництвом, різними ремеслами і промислами.

Всі обряди, замовлення, ритуальні пісні та інші форми первісної примітивної творчості не були свідомо художнім витвором фантазії та уяви, а мали практичне застосування. Тоді ж виникли міфологічні легенди, магичні ритуали, з якими пов'язана і вся подальша усна народна творчість християнського народу.

Історична епоха ділиться фольклористами на **4 періоди**, пов'язані з певними історичними обставинами життя українців.

1 період – доба Київської Русі язичницького часу і після прийняття християнства, а також доба тривалої неволі слов'ян під монголо-татарським ігом.

2 період – доба козаччини (Запорозької Січі, Гетьманщини і Гайдамаччини). Доба, яка завдяки героїчному часові дала найбільше історичних пісень, дум, легенд, балад, соціально-побутових та родиннопобутових пісень.

3 період – доба втрати державності, коли український фольклор викорінювався, а українців силоміць зросійшували або спольщували царська Росія і шляхетська Польща. Спостерігається занепад героїчних жанрів у зв'язку з окупацією, фольклор зводився до соціально-побутових жанрів (пісні, казки). Починається розвиток фольклористики як науки, що мала на меті відродити пам'ять про козаччину і відновити народні духовні цінності.

4 період – ХХ століття з усіма його історичними трагедіями і абсурдами. Творення, з одного боку, фольклору партизанського (УСС, УПА, УГА), а з іншого – фальсифікату («радянський» фольклор). Є підстави говорити про народну творчість українців-емігрантів та засланців (у Сибір). Періоди застоїв породжували появу політичних анекдотів.

Проте абсолютно точна хронологічна періодизація і неможлива, і недоцільна. Фольклорні твори містять типові для певних історичних епох художні образи. На основі цих образів, особливостей мови, поетики (художні засоби, теми) можна простежити закономірності розвитку фольклору у певну історичну епоху.

Специфікою української усної народної творчості є поєднання в багатьох жанрах фольклору релігійних впливів язичництва і християнства, що виявилось в співіснуванні поганських (язичницьких) мотивів, обрядів та символів із християнськими. Так воно загалом зберігається і донині.